

Genetičko savjetovanje o raku: što trebate znati

Genetičko savjetovanje o raku namijenjeno je osobama koje bi mogle imati povećanu vjerojatnost obolijevanja od raka jer su već imale rak ili jer je netko u njihovoj obitelji imao rak. Genetički savjetnici su liječnici koji mogu ocijeniti imate li povećan rizik od raka na temelju vaše osobne povijesti bolesti i povijesti bolesti vaše obitelji. Genetičko savjetovanje vaš je izbor. Informacije u ovoj brošuri mogu vam pomoći odlučiti je li to dobra odluka za vas.

Koji su neki od razloga zašto bih trebao posjetiti genetičkog savjetnika o raku?

Genetičkog savjetnika o raku možete posjetiti ako ste vi ili netko u vašoj obitelji imali rak koji bi upućivao na nasljedni rizik. Neki znakovi koji upućuju na to da bi u obitelji mogao postojati nasljedni rizik od raka:

- Rak dijagnosticiran u ranijoj dobi nego što je uobičajeno (prije 50. godine)
- Rijetke vrste raka kao što je rak dojke kod muškaraca
- Dijagnosticirano više od jedne vrste raka
- Više članova obitelji s istim ili povezanim vrstama raka
- Osobna ili obiteljska povijest nasljednog sindroma raka kao što je Lynch sindrom ili nasljedni sindrom raka dojke i jajnika

Ovaj popis ne uključuje sve razloge za posjet genetičkom savjetniku o raku. Ako niste sigurni trebate li posjetiti genetičkog savjetnika, pitajte svojeg liječnika za mišljenje.

Kako izgleda genetičko savjetovanje?

Sastat ćete se s genetičkim savjetnikom, a nekad i još jednim zdravstvenim radnikom, npr. liječnikom. U zakazanom terminu razgovarat ćete o svojoj povijesti bolesti i povijesti bolesti vaše obitelji. Genetički savjetnik objasnit će vam što je genetičko testiranje i razgovarat će s vama o njegovim prednostima i rizicima kako bi vam pomogao odlučiti je li genetičko testiranje dobra odluka za vas. Genetički savjetnik ocijenit će imate li povećani rizik od raka i objasnit će vam na koje načine možete spriječiti rak.

Kakav je uzorak potreban za genetičko testiranje?

Ako se odlučite za genetičko testiranje, ono se obično provodi na uzorku krvi, sline ili brisa sluznice obraza. U rijetkim slučajevima liječnik vas može tražiti drugu vrstu uzorka.

Kakve informacije mogu dobiti genetičkim testiranjem?

Svrha genetičkog testiranja za rak je provjeriti je li osoba naslijedila gensku promjenu zbog koje bi mogla imati veći rizik od nekih vrsta raka. Ako osoba ima nasljedni rizik od raka, liječnici često mogu pomoći smanjiti mogućnost obolijevanja od raka ili ga rano pronaći. Kad osoba ima nasljedni rizik od raka, to znači i da njezina obitelj može biti u riziku od raka. Preporučuje se podijeliti tu informaciju s članovima obitelji, ali to je vaš izbor. Genetički savjetnik može vam pomoći razgovarati o tome s članovima vaše obitelji ako želite.

Kako rezultati testiranja mogu utjecati na moju zdravstvenu skrb?

Ako imate nasljedni rizik od raka, liječnik će vam predložiti da u ranoj dobi počnete obavljati preventivne preglede za rak, da radite opsežnije ili češće preventivne preglede ili da napravite operaciju kojom ćete smanjiti rizik od raka.

Ako nemate nasljedni rizik od raka, uglavnom ćete obavljati uobičajene preventivne preglede za rak. Ako ste već imali rak, genetičko testiranje može pomoći usmjeriti liječenje. Također možete saznati više o riziku od drugih vrsta raka i kako možete smanjiti te rizike.

Mogu li osiguravajuća društva ili poslodavci upotrijebiti moje rezultate genetičkog testiranja kako bi mi uskratili osiguranje?

Na snazi je savezni zakon pod nazivom Zakon o nediskriminaciji na temelju genetičkih podataka (Genetic Information Nondiscrimination Act, GINA) koji štiti ljude od diskriminacije na temelju genetičkih informacija u području zdravstvene skrbi i na tržištu rada. Zakon se ne odnosi na neke poslodavce, kao što su američka vojska i poduzeća s manje od 15 zaposlenika. GINA ne štiti od diskriminacije kod osiguravajućih društava koja se bave dugotrajnom skrbi, invaliditetom ili životnim osiguranjem. To znači da vas takva osiguravajuća društva smiju pitati za genetičke informacije i da mogu upotrijebiti dobivene informacije za odlučivanje o osiguranju i premijama.

Hoće li mi osiguranje pokriti genetičko savjetovanje?

Ovisi. Mnoga osiguravajuća društva pokrivaju genetičko savjetovanje, ali provjerite to izravno sa svojim osiguravajućim društvom. Možda ćete morati nadoplatiti.

Hoće li mi osiguranje pokriti preventivne preglede ili operacije koji su mi preporučeni?

To morate provjeriti sa svojim osiguravajućim društvom. Neke medicinske ustanove ili liječničke ordinacije mogu to provjeriti za vas.

Treba li mi za genetičko savjetovanje uputnica liječnika?

Ovisi. Centar za genetičko savjetovanje ili vaše osiguranje mogu vas tražiti uputnicu liječnika, a možda možete posjetiti genetičkog savjetnika bez uputnice. Razgovarajte sa svojim liječnikom ako mislite da bi genetičko savjetovanje bilo dobro za vas.

Hoće li mi osiguranje pokriti genetičko testiranje?

Osiguranje često pokriva genetičko testiranje ako povijest bolesti osobe ukazuje na to da bi mogao postojati nasljedni rizik od raka. Genetički savjetnik pregledat će vašu povijest bolesti kako bi odlučio koje bi genetičko testiranje bilo dobro za vas i može li ono biti pokriveno osiguranjem.

Uobičajena mišljenja o genetičkom savjetovanju i testiranju

Genetičko savjetovanje samo je za ljude koji su imali rak: **NETOČNO**

Genetički savjetnici savjetuju i osobe koje su imale i koje nisu imale rak. Genetički savjetnik može vam pomoći da saznate imate li veću vjerojatnost oboljeti od raka zbog povijesti raka u obitelji.

Ne morate se testirati ako posjetite genetičkog savjetnika: **TOČNO**
Na vama je da odlučite želite li napraviti genetičko testiranje ili ne.

Postoje opcije za plaćanje genetičkog testiranja: **TOČNO**

Mnoga osiguravajuća društva pokrivaju genetičko testiranje. Neki laboratoriji nude mogućnost samostalnog plaćanja i/ili programe financijske pomoći ako nemate osiguranje, ako vaša policica ne pokriva tu uslugu ili ako si ne možete priuštiti genetičko testiranje.

Genetičko savjetovanje dostupno je samo u velikim gradovima: **NETOČNO**

Mnogi domovi zdravlja u Michiganu nude genetičko savjetovanje. Neke klinike nude savjetovanje putem videopoziva ili telefonski tako da ne morate putovati da biste dobili skrb.

Svatko tko ima povećani rizik od raka može imati koristi od genetičkog savjetovanja i/ili testiranja, neovisno o spolu: **TOČNO**

Mnogo je različitih nasljednih vrsta raka od kojih mogu oboljeti ljudi svih spolova, rasa i nacionalnosti.

Rizik od raka dojke može se naslijediti samo po majci: **NETOČNO**

Rizik od raka dojke može se naslijediti od oba roditelja. Isto vrijedi i za druge vrste raka od kojih najčešće obolijeva jedan spol, kao što su rak prostate i rak jajnika.

Ako ste naslijedili rizik od raka, oboljet ćete od raka: **NETOČNO**

Ne obole od raka svi ljudi koji imaju nasljedni rizik od raka.

Ako imate povećani rizik od raka, postoje preventivni pregledi i mogućnosti liječenja: **TOČNO**

Liječnik vam može predložiti opcije za smanjenje rizika od raka ili za dijagnosticiranje raka u ranom stadiju, kad ga je lakše liječiti.

Postoje zakoni koji vas štite od uskraćivanja zdravstvenog osiguranja ako imate nasljedni rizik od raka: **TOČNO**

Na snazi je savezni zakon koji štiti osobe od diskriminacije na temelju genetičkih informacija u području zdravstvenog osiguranja i na tržištu rada. Osim toga, u većini saveznih država postoje zakoni koji vas štite.

Još ste u nedoumici i imate pitanja? Posjetite:
migr.org/providers/michigan-cancer-genetics-alliance

Ili nazovite telefonsku liniju za pitanja o nasljednom raku Ministarstva zdravstva savezne države Michigan (MDHHS Hereditary Cancer Hotline):
866-852-1247